

**УТВЪРДИЛ: /п/
КЪНЧО ПАПАЗОВ
Кмет на Община Гурково**

**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
НА ОБЩИНА ГУРКОВО
В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
ОБЛАСТНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА
РАВЕНСТВО, ПРИОБЩАВАНЕ И
УЧАСТИЕ НА РОМИТЕ
(2024-2030 г.)**

**Приет с Решение № 164 от 19.12.2024 г. по Протокол № 15
на Общински съвет - Гурково**

I. ВЪВЕДЕНИЕ.

Настоящият план за действие на Община Гурково в изпълнение на областната стратегия за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация задава основни принципи на цялостна общинска политика за равноправно интегриране на ромите в община Гурково. Той е резултат от съвместните усилия и партньорството между общинска администрация, общинските институции, институциите в областта на социалните услуги и ромската общност. Той е в съответствие с изискванията на нормативните актове, регламентиращи предоставянето на различни видове услуги и финансирането им и се основава на приоритетите и насоките на държавната политика за повишаването на образователния, социално-икономическия, здравния и жилищния статус на ромите до нивата на статуса на мнозинството от българските граждани.

Планът за действие е неразделна част от Областната стратегия на област Стара Загора в изпълнение на Националната стратегия на Република България за равенство, приобщаване и участие на ромите (2021 - 2030г.). Стратегията прилага целенасочен интегриран подход към гражданите в уязвимо положение, която е в основата на общата стратегия за борба с бедността и изключването, и дава възможности за предоставяне на подкрепа и за лица в неравностойно положение от други етнически групи, живеещи в сходна на ромите ситуация.

Изпълнението му е насочено към:

- Повишаване статуса на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация;
- Мотивиране и стимулиране на хората в риск да се справят с проблемите си;
- Включване на други българските граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация във всички форми на обществения, икономическия и културния живот на община Гурково;
- Активизиране на гражданското общество за толерантност и съпричастност към маргинализираните групи.

Реализирането на общинската политика за интегриране на маргинализираните групи е непрекъснат процес, инструмент за хармонизиране на местните инициативи с държавните изисквания, възможностите на местната власт и потребностите на жителите на общината, с цел подобряване благосъстоянието на тези групи и евентуално намаляването им в бъдеще.

Съгласно Заповед Планът за действие е резултат от съвместните усилия и партньорство между Община Гурково и институциите:

- Дирекция „Социално подпомагане“ гр. Гурково;
- Дирекция ”Бюро по труда” гр. Гурково;
- Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН);
- РУ на МВР гр. Гурково;
- Представители на ромската общност;

Планът е отворен документ и подлежи на допълнение и актуализиране.

Основните приоритети на Плана за действие за приобщаване на българските граждани от ромски произход и други граждани в уязвимо социално положение, живеещи в сходна на ромите ситуация положение са:

- Повишаване на образованието;
- Здравния статус;
- Жилищни условия;
- Заетост;
- Върховенство на закона и не дискриминация;
- Култура и медии.

Заложените в плана мерки имат за цел - реализиране на комплекс от практики, чрез които да се постигне устойчивост в решаването на специфичните проблеми на ромската общност, населяващи територията на Община Гурково.

Разрешаването проблемите на ромското население налага разработването на дългосрочна политика за приобщаването на малцинствата към икономическите и социални процеси протичащи в общината.

II. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА В ОБЩИНА ГУРКОВО ПО СЕКТОРИ:

1. ОБРАЗОВАНИЕ

Община Гурково разполага с добре развита мрежа от учебни заведения, с оптимална структура за удовлетворяване на потребностите за общо образование. В образователната система на община Гурково функционират 1 основно училище, 1 средно училище с професионално направление „Хотелиерство, ресторантьорство и кетъринг“, 1 детска градина в гр. Гурково с филиал към нея в с. Паничерево. Средното училище е със статут на средищно, осигурен е транспорт, обедно хранене и целодневен режим за деца и ученици от населените места, в които няма учебни заведения. Във всички училища се обучават и възпитават деца и ученици от ромския произход.

Причините за отпадане от училище са социално-икономически, образователни и етнокултурни. Главно това са финансови проблеми в семейството, незаинтересованост от страна на родителите, липса на мотивация за учене от страна на децата, затруднения при изучаването на преподавания материал.

Остава сериозна проблема с броя на отпадналите от училище деца. Той се утежнява и от напускането на учениците с Удостоверение за преместване, поради заминаването на родителите в чужбина. Проследяването на тези деца и ученици е изключително трудно и не може да се каже дали продължават образованието си.

Училищните ръководства осигуряват достъп до качествено образование и полагат усилия за задържане на децата и учениците и повишаване на мотивацията за учене. Голяма част от педагозите са обучени за работа в мултикултурна среда. Процесът на десегрегация осигурява ежедневен транспорт на деца и ученици, безплатни учебници, предлага допълнително обучение, осигурява мултикултурно обучение за учители, предлага наставници за връзка между родители и учителите, организира разнообразие от извънкласни училищни дейности с цел интегриране на децата и родителите в училищна и извънучилищна среда. Всички учебни заведения в общината са заложили в своите планове дейности за интеграция, включващи както работа с родители, така и множество извънкласни дейности. Някои от училищата работят и по проекти, подкрепящи интеграционните процеси.

Училищата в общината работят по проекти, които се осъществяват с финансовата подкрепа на ОП НОИР, като основната цел на проектите е да осмисли

свободното време на учениците, включително и на учениците с идентифицирана нужда от специфична подкрепа, както и на ученици с риск от отпадане и прояви на агресия или насилие, чрез участие в извънкласни и извънучилищни дейности.

Детската градина на територията на Община Гурково е една с филиал в с. Паничерево. Над 90 % от децата на 3-4 години посещават детска градина. Има изработена система за обхват на 4, 5 и 6-годишните. Задължителната предучилищна подготовка на децата две години преди постъпване в първи клас се осъществява в подготвителни групи в детските градини и в училищата.

Анализът на ситуацията показва, че ранното отпадане от училище, незаинтересованост и със слаб интерес на родителите към образователните институции води до ниска степен на реинтегриране на отпадналите ученици. Инвестирането в училищното обучение е от решаващо значение за успешната интеграция в училище на децата. Образователното равнище на родителите също е силен фактор, оказващ влияние върху риска от бедност сред децата – сега и в бъдеще. Колкото по-ниско е образователното равнище на родителите, толкова е по-голяма вероятността те да са безработни и/или да получават ниски доходи, упражнявайки заетост с ниско качество. Задълбочаването на бедността и социалното изключване са основание за засилване на мерките за преодоляване на предизвикателствата, пред които са изправени все още редица граждани в уязвимо положение, включително и тези от ромската общност. Направеният анализ на факторите, предизвикателствата, както и на възприетите подходи и мерки за тяхното адресиране за периода на изпълнение на НСРБИР до 2020 г. показва, че не е постигната амбицията да се сложи край на изключването на ромите, но същевременно се отчита положителни резултати и първоначална промяна в тенденциите.

Пандемията от COVID-19 засили уязвимостта на изолирани и маргинализирани ромски общности и показа спешната нужда от по-ефективен и всеобхватен политически отговор на национално, европейско и местно ниво.

2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Основен проблем сред целевите групи на територията на община Гурково е невъзможността за редовно плащане на здравните осигуровки, което ги поставя във високо рискова категория. Заради липса на редовни доходи, повече от половината от представителите на уязвимите общности не плащат здравните си осигуровки. Това се дължи главно на факта, че в голямата си част те са безработни, с ниско ниво на образование и липсва мотивация и желание за повишаването му. Това в известна степен възпрепятства достъпа до личен лекар и оказва пряко влияние особено върху развитието на децата.

От друга страна, наличието на голям дял здравноосигурени лица поставя на дневен ред необходимостта от осигуряването на минимален пакет от здравни услуги за социално – слаби и неосигурени хора. Бременните жени от целевите групи попадат в извънредно рискова категория. Предвид характерния начин на живот те пренебрегват

редовното посещение на гинекологични консултации и се картотекират непосредствено преди раждане, с което поставят бременността си в риск.

Същото явление се пренася и върху децата – родителите им не ги водят на детски консултации, което компрометира имунната им система и поставя здравето им в риск. Още един отчетен здравен проблем в рамките на община Гурково е достъпът до висококвалифицирана лекарска помощ, което донякъде в разбираемо за такова малко населено място. Като алтернатива за достъп до широк спектър от медицински услуги е областният център Стара Загора.

Поради неизградена или лоша инфраструктура в кварталите и махалите им, представителите на малцинствените общности по-често боледуват от хепатит, стомашно-чревни заболявания и различни болести причинявани от паразити. Изключително сериозен проблем в ромските махали представляват инфекциозните заболявания. Пренаселеността на кварталите и жилищата силно затруднява изолацията на вирусоносителите и заболяванията често приемат епидемичен характер.

Основните демографски характеристики на населението в община Гурково, които имат пряко отношение към системата на здравеопазване и потребностите от здравни услуги са:

- Застаряване на населението и стационарен тип възрастова структура в преход към регресивен с постепенно намаляване на относителния дял на децата и лицата в трудоспособна възраст.
- Сnižаване на възрастовата граница на майките, в т.ч. във възрастта 14-16 години:
- Особености на демографските показатели при рисковите етнически групи;
- Значително по-висока раждаемост сред ромския етнос.

Здравеопазването на територията на община Гурково е организирано предимно в заведения за извънболнична медицинска помощ.

Здравното обслужване на населението се осигурява чрез:

- Обслужване от общопрактикуващи лекари и стоматолози;
- Оказване на специализирана лекарска помощ
- Оказване на спешна медицинска помощ;
- Училищно и детско здравеопазване.

На територията на община Гурково има общо трима общопрактикуващи лекари в: с. Конаре, с. Паничерево и гр. Гурково. Първична дентална помощ оказват четири лечебни заведения от общопрактикуващи лекари по дентална медицина. На територията на общината има една аптека.

Анализирайки състоянието на първичната извънболнична медицинска помощ, следва да се отбележи, че въпреки сравнително високия брой общопрактикуващи лекари в областта, общ проблем е достъпът на пациентите до медицинска помощ и особено неговата своевременност при големите практики.

Всичко това създава проблеми с обслужването, лишава пациентите от своевременен достъп до специализирана медицинска помощ и евентуално болнично лечение. Често се забавя насочването на пациентите към специалист, поради което се увеличава броя на болните с късно поставена диагноза и възникващи усложнения, късна хоспитализация, водеща до скъпоструващо лечение и удължен болничен престой.

По отношение осигуряването на Спешна помощ, община Гурково се обслужва от филиал на ЦСМП – Стара Загора. За провеждане на информационни здравни кампании сред ромското население предимно в рискови семейства е назначен един здравен медиатор.

Здравният медиатор е посредник, който улеснява достъпа на тези лица до здравни грижи и социални услуги, неговата роля се състои в:

- предоставя здравна и социална информация;
- организира и провежда здравни беседи;
- подпомагане дейността на общо практикуващите лекари, медицинските сестри и социалните работници;
- съдейства за изпълнението на профилактични програми – имунизации, скрининги за онкологични и социално-значими заболявания, туберкулоза, хепатит и др.;
- партнира на РЗИ при организирането на прегледи с мобилни кабинети;
- консултира представители на рискови групи – социално слаби, хронично болни и хора с увреждания, многодетни семейства и др.

Здравният медиатор работи сред уязвими общности с различни рискови групи, владее ромски език, познава здравното и социално законодателство, както и специфичните проблеми на общността. Полезно би било да се предоставя информация за Наредба 17 на МС за осигуряване на лечение на здравно неосигурени, социално слаби лица както на самите роми, така и на здравните институции. В тази наредба са посочени критериите, на които трябва да отговаря всяко здравно неосигурено, социално слабо лице и как да се възползва от услугите за лечение. Провеждане на информационни кампании за нуждата от здравно осигуряване е много важен елемент за подобряване на здравния статус на ромите. Ролята на здравния медиатор е много сериозна, защото те стимулират ромите да посещават лекари, провеждат информационни кампании, напомнят за имунизации, съдействат за организирането на здравни лектории от специалисти и други.

Повишаването на здравната култура и информираността на населението е важна стъпка за осъзнаване на необходимостта от ползване на здравни грижи и услуги. Уместни са мерките за провеждане на беседи, информационни кампании за хранене и отглеждане на децата, за начините за предпазване от нежелана бременност, за

семејното планирање и кампании за ползите од имунизациите и мотивирањето им за редовното им прилагане, согласно Националниот имунизационен календар и др., но липсва информација за процедурите по идентификација на целевите групи.

Подобрявањето на здравјето на сите граѓани е во основата на политиките во областа на општественото здравје. Целите, поврзани со тој приоритет, се насочени кон активна промоција на здравјето и превенцијата на хроничните незаразни болести и социално значајни болести, и активното подпомагање на уязливи групи да добијат ефективен пристап до здравни грижи и здравно обслужвање.

Проведањето на политики во областа на здравната профилактика меѓу лицата во ризик, при коишто е налице и висока мобилност и затруднен пристап до медицински грижи, ќе осигури устойчивост на превантивните дејности не само меѓу уязливите опшности, но и меѓу општеството како цело: подкрепа и медицински грижи, за ограничување на разпространението на COVID-19, вакцинационни програми и др.

Пристапот до здравни услуги се гарантира преку посредничеството на здравниот медиатор, којшто е поврзувачко звено меѓу уязливите групи од населението и системот на здравеопазувањето.

Може да се смета, дека спрема населението на општината, медицинската помош и лекување, предлагани од изброените лекари, е недостајна, т.е. во општината има потреба од повеќе функционирачки кабинети и лекари, коишто да успејат да посрещнат здравните потреби на сите нуждаещи се. Основна цел е Осигурување на еднаквост во пристапот до квалитетни здравни услуги и превантивни програми.

3. ЗАЕТОСТ

Основниот проблем при осигурувањето на нормален стандард на живот за уязливите опшности во општина Гурково, е високото ниво на безработица и ограничениот пристап до пазарот на трудот. Во мали населени места како тоа тенденцијата е добро видлива и широко распространена. Причините за тоа можат да се търсят во неколку насоки. На прво место, тоа е ниската степен на образование и квалификација меѓу целевите групи. Тоа од своја страна не дозволува да се отговори на изисквањата на пазарот на трудот, а резултатот е налицето на висок дял безработица.

През последните години се набљудува явление, коешто создава предуслови за зголемување на бројот на безработните и нискоквалифицирани граѓани. Во резултат на настъпилите општествено – политички промени и отворањето на границите за слободно патување во државите членки на ЕС, миграционните процеси во страната се засилуваат. Значајна част од представителите на уязливите опшности напуштаат страната времено или трајно, за да търсят по-добра реализација.

Проблемот произтича од фактот, дека земат со себе си и децата си (сè повеќе ученици), коешто нарушува образовниот им процес. Кон новата образовна обстановка те

привикват трудно, а проблемът се усложнява, когато се завърнат в страната и съгласно разпоредбите, трябва да продължат учебния процес. В болшинството от случаите те не носят необходимата документация (във връзка с легализирането на дипломите/свидетелства) и това затруднява връщането им в образователните структури.

Резултатът е по-трудно завършване и придобиване на Образователно квалификационна степен /ОКС/, а това дава отражение върху трудовете им реализация и продължаване на обучението в по-горна ОКС. Нуждата от социална подкрепа и социални смесени услуги е особено осезаема при здравнонеосигурените лица (основно представители на групите в неравностойно положение). Те оформят рискова група, която не е в състояние да ползва пълния обем медицински услуги с всички неблагоприятни последици от това.

Особена категория са представителите на общностите с увреждания. В резултат на ниските си доходи, трудно закупуват лекарствата, необходими за лечението им. Също така са трудно приети в обществото, често са обект на дискриминационно отношение, в резултат на което имат необходимост от социална подкрепа и интегриране в обществото.

Анализите на безработицата показват, че в образователната структура на безработните преобладават лицата с основно и по-ниско образование и без професионална квалификация. Поради това през последните години нараства необходимостта от обучение за ограмотяване и повишаване на професионалната квалификация на онази част от безработните, които са продължително безработни, именно поради липсата на образование и свързаната с това ниска професионална квалификация или липсата на такава.

Поради това основната алтернатива за реализация на лицата от ромски етнос остава включването им в програми и мерки за обучение и заетост, финансирани от държавния бюджет или със средства от Европейския социален фонд.

Ниските доходи и безработицата при тази общност обуславят рискова група социално слаби лица и семейства, подпомагани с месечни социални помощи по ЗСПД и ППЗСП.

➤ Брой лица, получаващи месечна помощ от ромски произход, които получават помощ по чл. 9 от ППЗСП през периода: Януари 2024 г. – Септември 2024 г. – 170 лица и семейства.;

➤ Брой лица, получаващи месечна помощ от ромски произход като самотни

родители, които получават помощ по чл.9 от ППЗСП през периода Януари 2024 г. – Септември 2024 г. – 20 лица;

➤ Многодетни семейства, получаващи помощ по чл.9 от ППЗСП през периода Януари 2024 г. – Септември 2024 г. – 16 броя.

От м. Октомври 2024 г. стартира Програма "Обществено полезен труд" , съвместно с Агенция социално подпомагане. Тази програма значително намалява броя на живеещите в крайна бедност и социално-изключените, като същевременно ги обучава на трудова култура и дисциплина.

Пред заетостта на ромите има значителни пречки, премахването на които може да отвори множество възможности пред тях. Сред пречките можем да открием:

- ниската гъвкавост на пазара на труда;
- високото ниво на минималната заплата;
- високото данъчно-осигурително бреме върху труда;
- недостатъчните темпове на икономически растеж;
- твърде регулираните пазари;
- изкривяващи обезщетения за безработица;
- неефективна система за търсене на заетост;
- образователното равнище;
- високо пределно облагане на дохода при излизане от социалната система;
- пречки пред предприемчивостта;
- високите нива на заетост в публичния сектор;

Постигането на сериозен напредък в преодоляването на посочените пречки е предпоставка за значително увеличение на заетостта сред ромското малцинство, което от своя страна ще доведе до по-високи доходи и ръст на добавената стойност в икономиката.

Защитата на ромската „кауза“ от своя страна търси някакви „обективни“ причини за тяхното поведение - най-често бедност, лоши условия и третиране от държавата, лошо образование. Тя приема, че ромите правят „нередни“ неща, но се опитва да ги оправдае с фактори, независещи от самите роми и подлежащи на промяна с държавна политика.

Простото измерение на неинтегрираността на ромите е съществуването на гетата; по - съществено е състоянието им на група, която се възприема или като бенефициент на социални помощи, или като незначителна чуждата собственост (т.е.

група от крадци). Следователно най-директното измерение на икономическата интеграция на ромите е да ги превърне (в голяма степен част от ромите и в момента са интегрирани в стопанския живот) в създаваща богатство група - а не просто „консумираща“, каквото е преобладаващото мнение към момента. Това, което ще създаде най-силна подкрепа за интеграцията, е бързо нарастващата нужда от работна ръка.

Социалните помощи са силно зависими от размера на домакинството. При значително по-високата раждаемост ромите са „благодетелствани“ от системата. В този смисъл моделът създава стимули за раждаемост, а децата могат да се разглеждат като източник на доход от помощи. Например семейство с четири деца може да получи помощи и трансфери, равни на доходите на двама работещи родители при заплата от около 70-80% от средната за страната.

Високото облагане също намалява стимулите за труд. При равни други условия, колкото по-високо е облагането на труда, толкова по-висока е дългосрочната безработица (освен ако данъците не се поемат изцяло от работещите) и по-малки са предлагането на труд, изработените часове и коефициентът на заетост. Това се отнася с особена сила за маргиналните групи в обществото (младежи, възрастни, жени, малцинства, хора без опит и образование).

Заетост - Има големи различия по отношение на данните за безработицата сред ромите. В зависимост от източника, оценките за нивото на безработица сред ромите варира между 40% и 80%. Във всеки случай, нивата на безработица сред ромите са значително по-високи отколкото при другите групи от населението.

При нормална ситуация, ако няма сериозни изкривявания на пазара на труда и той работи гъвкаво и ефективно, безработицата би била равна на т.нар. естествено ниво от 4-5%, което на практика дава възможност на всеки желаещ да намери работа в рамките на относително кратък срок. Съществуването на висока безработица е показател за наличието на сериозни трудности във функционирането на пазара на труда, които се явяват пречка пред наемането на определени групи от хора. Най-често от такива пречки страдат хората, които са били близо до предела на пазара на труда и в резултат на изкривяванията на пазара се оказват под предела за наемане.

За да се подобри функционирането на пазара на труда и да се улесни интеграцията на ромите, могат да се предприемат няколко реформи:

- Увеличаване гъвкавостта на пазара на труда – по отделни показатели за гъвкавост страната ни е на над 100-но място в света, което е неприемливо, особено за страна, в която има сравнително ниски нива на заетост.
- Намаляване на данъчно-осигурителното бреме върху труда – твърде високото облагане на труда в България намалява стимулите за разкриване на работни места и увеличава дългосрочната безработица.
- Ускоряване на икономическите реформи - бързи реформи за повишаване темповете на развитие могат да осигурят и по-бързи резултати на пазара на труда
- Намаляване на регулирането и на пречките за предприемчивите – подобни реформи биха имали непропорционално висок ефект върху ромите, тъй като те разполагат с малко ресурси и за тях подобни пречки са реално непреодолими.
- Модернизиране на социалната система – в някои случаи сегашният дизайн на социалната система дестимулира и дори финансово наказва започването на работа. Това може да се преодолее по няколко начина: обвързване на социалните помощи с изискване за работа и повишаване на образованието; максимални срокове за получаване на помощи (това частично се реализира наскоро); изцяло или частично премахване, за дългосрочно безработните, на връзката между доход и помощи, за да не се дестимулира започването на работа. Основна цел е Подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях.

4. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

В град Гурково има два ромски квартала – кв. "Лозенец-юг" и кв. "Лозенец – север". В с. Паничерево мнозинството от населението е от ромски произход. Наблюдава се тенденция, че ромите не живеят само в т. нар. "ромски квартали", а закупуват имоти в цялата община. Жилищните условия са неприемливи в кв. "Лозенец – север". Обособените квартали продължават да бъдат една от основните пречки за цялостната интеграция на ромите в обществото, тъй като условията на живот в тях водят до задълбочаване на изключването им, до занижаване на възможностите за подобряване на образователния, социално-икономическия и здравния статус и до маргинализиране на значителна част от общността.

Възможните решения по отношение на жилищните условия на ромското население следва да бъдат интегрирани в по-широки национални дейности и законодателни инициативи. Те следва да бъдат насочени основно към регулиране и благоустрояване на ромските квартали, разширяване на възможностите за изграждане на собствени домове от семействата и в по-малка степен към програми за социално жилищно настаняване или подпомагане на семейства с междупоколенческа бедност, особено с малки деца и деца-ученици, болни членове на семейството, непълни семейства и други.

В програмите за социално жилищно настаняване, ромите следва да бъдат включени съвместно със семейства от мнозинството. За да се осигури успеха на такива програми е необходимо да се предвиди дългосрочна социална и психологическа подкрепа. В тези програми водеща роля имат общините което е свързано и с увеличаването на общинските жилища.

Включването на ромски семейства в програми за настаняване в социални жилища е обвързано с предоставяне на интегрирана междусекторна подкрепа, включваща социални, здравни, образователни услуги, а също и услуги в сферата на заетостта.

Насърчават се дейности, които са свързани с изпълнение на проекти, осигуряващи подкрепа за социалната интеграция на маргинализирани групи в т.ч. и роми чрез подобряване на жилищните условия, при осигурени кадастрална и градоустройствена основа, изграждане на техническа инфраструктура за квартали с компактно ромско население и за нови терени, предназначени за ниско жилищно строителство, изграждане на обекти на социалната инфраструктура.

5. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И НЕДИСКРИМИНАЦИЯ

Въпросът за равнопоставеността и недискриминацията намира правно основание в Конституцията и в законите на Република България, които изискват равно третиране на гражданите, без оглед на тяхната раса или етнос. Член 6 от Конституцията гласи: „(1) Всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права. (2) Всички граждани са равни пред закона. Не се допускат никакви ограничения на правата или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, пол, произход, религия, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние.” Този принцип е развит в Закона за защита срещу дискриминацията, съгласно който е създадена Комисия за защита от дискриминация (КЗД) като независим от изпълнителната власт орган.

Очевидно, един от основните проблеми на ромската общност е ниската правна култура, което прави невъзможни действия по превенция на престъпленията и рефлектира върху непознаване на правните възможности за защита.

За съжаление, приоритетът Върховенство на закона и недискриминацията в Националната стратегия на Република България съдържа множество пропуски и слабости както на стратегическо, така и на оперативно ниво. Този фактор говори за част от причините за задълбочаващия се проблем и за недостатъчния капацитет на съответните институции да се справят с него. Така наречената ‚пробойна‘ може да се идентифицира с невъзможността за намиране на правилния инструментариум и неспособността за впрягане на нужния ресурс, но най-вече с недостатъчното държавно

финансиране. Не е за подценяване и липсата на ангажимент и политическа воля от страна на голяма част от отделните министерства - за изпълнение на съответните интеграционни политики и тяхното приоритизиране.

На 12 март 2021 година Европейският Съвет одобрява препоръки относно включването, адаптирането и равенството на ромите. Тези документи изграждат нова Европейска политическа и законова рамка, чрез която институциите на ЕС поемат ангажимента да подпомогнат, наблюдават и менажират целенасочените усилия на държавите членки за включването, адаптирането и равенството на ромите. Също така те гарантират принципа на равно третиране, достъп до обществени услуги, осигуряване на качествено образование, здравеопазване, социални услуги, както за ромите, така и за общности в сходно на тяхното положение.

Следвайки рамката на ЕС за национални ромски стратегии и националната стратегия на Република България, името „роми” е употребено в смисъл както на български граждани от ромски произход, така и на такива, които са в сходно уязвимо социално положение, без значение по какъв начин се самоопределят, или околните ги определят. В този ред на мисли терминът „уязвими общности” е обобщаващо название за всички хора, живеещи в крайна бедност, намиращи се в изолация и лишени от достъп до нормални социални и битови услуги, а също така поставени в положение на дискриминация (пряка или непряка).

На локално ниво, Община Гурково е решена да приложи на теория и на практика в последвалата интеракция с уязвимите слоеве съдържанието на член 21 „Недискриминация“ от Харта на основните права на Европейския съюз. Той гласи: „Забранена е всяка форма на дискриминация, основана по-специално на пол, раса, религия, цвят на кожата, етнически или социален произход. Основна цел е гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на „език на омразата“.

6. КУЛТУРА И МЕДИИ

Ромската култура е част от европейското културно пространство и част от културното многообразие в страната. Опазването на културното наследство на ромите, насърчаването на творческото развитие, културното взаимодействие и участието в културния живот имат решаваща роля за социалното сближаване. Целите в приоритета са насочени към подобряване на условията и разширяване на възможностите за социализация чрез културен диалог. Разработени са последователни мерки за опазване и популяризиране на традиционната култура на ромската общност и за подобряване на условията за творческо развитие и участие в културния живот. Специално внимание е

отделено на решаващата роля на медиите за намаляване на антиромските нагласи посредством недискриминационно отразяване на представителите на ромската общност; разпространяване на положителни образи за ромите и ползите от интеркултурализма и приобщаването в медиите. Принципът, че всички хора се раждат свободни и равни по достойнство и права, и че всички хора са равни пред закона, като не се допускат никакви ограничения на права или привилегии, основани на раса, народност, етническа принадлежност, лично и обществено положение или имуществено състояние е залегнал във всеобщата декларация за правата на човека. Това означава, че всички са равни пред закона в това число и уязвимите групи като ромите. Факт е обаче, че в действителния живот съществуват дълбоки социални различия и, че към хората не се подхожда като към равни поради фактичното им положение. Именно през призмата на фактичното положение на уязвимите групи като ромите, трябва да се осъществяват публичните политики в дългосрочен план, като следва да бъдат адресирани целенасочено към тях.

Трябва да се подчертае значението на интеркултурния диалог и мултикултурния подход. Необходимо е да се прецени дали в сегашната ситуация не е по-добре да се набляга на сходствата, а не толкова на различията, на универсалността на правата, а не толкова на културните права. Обществото трябва да привикне да вижда ромски лица навсякъде- и в учебници, и на плакати, на модните подиуми, и по телевизията. И това не трябва да е изключение, а норма.

Целта на приоритета е да се повиши степента на социална и културна интеграция на ромския етнос и паралелно с това да се съдейства за развитие на толерантността на местната общност към межкултурните и междуетническите различия. Това е възможно чрез използване на атрактивни културни събития, в които да бъдат включени ромите.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ

Изграждането на ефективно сътрудничество и партньорство между местните институции, малцинствената общност, нестопанските организации и лидери са гаранция за решаването на конкретни проблеми на населението и проактивни действия за реализиране на съвместни програми допринасящи за процеса на интеграция на малцинствата.

В края на периода на Плана за действие очакваме:

- Повишено качество на образование на учениците в уязвимо социално икономическо положение, които се самоопределят като роми, така и за ученици в сходна ситуация;
- Намаляване на отпадналите от училище ученици;
- Обхващане на всички подлежащи на задължително обучение
- Намаляване неграмотността сред 18-25 годишните млади хора.
- Получена професионална квалификация;
- Подобен достъп на бедните етнически малцинства в община Гурково до здравни услуги и намалена заболяемост;
- Повишена здравна и екологична култура на учениците и младите хора в кварталите;

- Намалена безработицата сред малцинствата с 20%;
- Подобряване на жилищните условия на целевата група;
- Ограничаване разпространението на наркотици в кварталите;
- Подобро състояние на техническата инфраструктура и изградени зелени площи и детски площадки;
- Съхранена идентичност на малцинствените общности;

IV. МЕХАНИЗМИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ИНТЕГРАЦИОННАТА ПОЛИТИКА

Изпълнението на Плана е съвместна задача на органите на местната власт, Д“СП“, Д „БТ“, РУ на МВР, училищата и детските градини на територията на община Гурково.

При изпълнението на Плана ще се съблюдава принципът на партньорство с местните общности и представители на целевата група.

Финансирането на изпълнението на Плана ще се осъществява със средства от общинския бюджет, държавния бюджет и средства от европейски фондове.

V. ПРИОРИТЕТИ : **ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ, ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ, ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ, ЗАЕТОСТ, ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА И АНТИДИСКРИМИНАЦИЯ, КУЛТУРА И МЕДИИ, ОВЛАСТЯВАНЕ И РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА РОМСКАТА ЖЕНА**

1. ОБРАЗОВАНИЕ

Оперативна цел: Създаване на условия за по-добър обхват и задържане на децата и учениците от уязвими групи в образователната система и предоставяне на подходящи възможности за качествено и приобщаващо образование в мултикултурна среда.

Община Гурково, Регионалното управление на образованието и Областна администрация – Стара Загора са водещи отговорни институции за изпълнение на целите на Стратегията по приоритет „Образование и обучение“. По отношение на обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, дейностите ще се осъществяват в координация с институциите, участващи в Областния координационен център по ПМС 100. Образователните медиатори и екипите за обхват имат също основна роля за успешната образователна интеграция на децата и учениците от уязвими групи

Пътят към по-привлекателно и по-качествено образование минава през ефективните училищни общности, обединени от общосподелена система от образователни ценности. Ще се прилагат мерки и дейности за създаване и задълбочаване на връзките и взаимодействието в училищната общност между всички участници в образователния процес (деца и ученици, учители и други специалисти и родители), с местните власти и местната общност, както и с институции и граждански организации, имащи отношение към образователното и личностно развитие на децата.

Специфични цели:

1. Разширяване на обхвата на децата до 7 години в образование и грижи в ранна детска възраст за по-ефективна социализация и последващо образователно приобщаване.
2. Повишаване броя деца и ученици от малцинствени и уязвими групи в задължително предучилищно и училищно образование и намаляване дела на отпадналите и преждевременно напусналите училище.
3. Осигуряване на условия за прилагане на интегрирани мерки за качествено приобщаващо образование.
4. Повишаване на информираността и чувствителността на родителите роми относно ролята на образованието като средство за осигуряване на перспективи за развитие и социално-икономическа интеграция на децата. Въвличане на родителите роми в образователния процес и засилване на участието им в училищния живот.
5. Повишаване толерантността и формиране на уважение към етническата, културната и религиозната идентичност на всяко дете/ученик.
6. Подкрепа на ученето през целия живот за малцинствените групи чрез неформално и информално образование, включително оgramотяване на неграмотни и малограмотни възрастни лица и мотивиране на възрастни за продължаващо образование, в това число професионално образование и обучение и висше образование.
7. Развиване на компетентностите на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда.

Конкретни мерки за постигане на целите:

- Създаване на допълнителни възможности по проекти за обезпечаване на разнообразни образователни и игрови дейности за децата в детски градини.
- Ежегодно актуализиране състава на екипите за обхват и осигуряване на обучения с цел по-голяма ефективност в работата им и постигане на по-добро взаимодействие между заинтересованите институции по ПМС 100.
- Осигуряване за безвъзмездно ползване на образователни и познавателни материали за децата, за които предучилищното образование е задължително.
- Информационни кампании и срещи с родителите относно ранното детско развитие и необходимостта от ранна социализация и интеграция. Задълбочаване на партньорството между родителите и институциите, предоставящи услуги в областта на образованието и грижите в ранна детска възраст.
- Провеждане на проектно-базирани обучения, извънкласни и извънучилищни дейности с оглед разширяване на познанията на деца и ученици за етнокултурните различия, възпитаване в дух на толерантност и антидискриминация и преодоляване на съществуващи обществени стереотипи и нагласи.
- Обезпечаване с достатъчно образователни медиатори и осигуряване на обучения за тях. Провеждане на информационни кампании от образователните медиатори относно ползите от предучилищното и училищно образование. Работа на терен за обхвата на ученици.
- Информиране на възрастни лица от малцинствата за възможностите за учене през целия живот. Включване в подходящи форми за образование и обучение на лица, които не са завършили образование.
- Осигуряване на допълнителни обучения за деца, ученици и възрастни от малцинствата

за придобиване на цифрови умения и дигитални методи за учене.

- Провеждане на обучения и семинари за обмяна на опит с оглед подобряване компетентностите и уменията на педагогически специалисти и непедагогическия персонал за работа в мултикултурна среда. Повишаване квалификацията на педагогическите специалисти за използване на Инструментарий за ранно идентифициране на ученици в риск от преждевременно напускане на образователната система и за диференциран подход при определяне на потребностите им от предоставяне на индивидуална подкрепа.
- Допълнително обучение по учебни предмети с акцент върху изучаването на български език за ученици, за които българският език не е майчин и които не владеят добре български език

2. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Оперативна цел: Осигуряване на достъп до качествени здравни услуги и развитие на профилактиката и превенцията с оглед подобряване здравословното състояние на лица от уязвими групи.

Регионална здравна инспекция – Стара Загора в сътрудничество със здравните медиатори са водещи при изпълнение на целите по приоритет „Здравеопазване”. Общината оказва подкрепа при осъществяването на връзката между здравни и социални грижи и услуги, особено що се отнася до ранно детско развитие и ранна интервенция на уврежданията. Личните лекари имат отношение за подобряване здравословното състояние на пациентите им и превенцията по разпространението на зарази сред останалото население.

Специфични цели:

1. Подобряване на майчиното и детското здравеопазване с акцент върху ранното детско развитие;
2. Подобряване достъпа до по-качествено обществено здравеопазване на лица, намиращи се в ситуация на бедност и социална уязвимост;
3. Повишаване на информираността в областта на общественото здраве;
4. Развиване на здравното медиаторство и на различни форми на работа за и в общността;
5. Подобряване на профилактичните дейности сред ромите и населението от уязвимите общности;

Конкретни мерки за постигане на целите:

- Периодично осигуряване на мобилни кабинети в общността за провеждане на акушеро-гинекологични прегледи, провеждане на имунизации, профилактични прегледи на деца, скринингови изследвания с мобилна апаратура и др.
- Повишаване обхвата на уязвими лица в здравноосигурителната система - повишаване броя на лицата с възстановени здравно-осигурителни права.

- Осъществяване на дейности по превенция и контрол на различни заболявания: Covid-19, ХИВ и сексуално предавани инфекции, туберкулоза
- Осъществяване на информационни кампании и беседи по различни теми, касаещи опазването на физическото и психическото здраве, вредата от най-разпространените рискови фактори – тютюнопушене, употребата на наркотици, злоупотреба с алкохол, нездравословно хранене и за предимствата на здравословния начин на живот; разяснителни кампании за значението на профилактичните прегледи сред ромското население; кампании за запознаване с начините за предпазване от най-разпространените инфекциозни, онкологични, сърдечносъдови и наследствени болести и мн. др.
- Привличане на здравни медиатори от общността, изграждане на капацитет и създаване на добро взаимодействие при работа на терен.
- Провеждане на специализирани кампании, касаещи майчиното и детското здравеопазване - кампании за начините за предпазване от нежелана и ранна бременност, за опасностите, които крие ранната бременност за майката и бебето, за риска от раждане на деца с вродени аномалии и наследствени болести и начините за профилактиране; кампании за значението на имунизациите и мотивирането им за редовното им прилагане, съгласно Националния имунизационен календар;

3. ЗАЕТОСТ

Оперативна цел: Подобряване на достъпа на ромите до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях

Дирекция „Бюро по труда” – Гурково е водеща отговорна институция за изпълнение на целите в по приоритет „Заетост”, в сътрудничество с общинските администрации, Областна администрация, НПО, социално-икономически партньори.

Специфични цели:

1. Насърчаване на заетостта чрез мотивиране, професионално ориентиране и обучение на безработни лица.
2. Насърчаване на предприемачеството, стартиране и управление на собствен бизнес.
3. Насърчаване на социалния и гражданския диалог в подкрепа на трудовата реализация на ромите.
4. Активиране на безработни в неравностойно положение на пазара на труда и икономически неактивни лица, чрез насърчаване на трудовото медиаторство и предоставяне на интегрирани услуги по заетост и социално подпомагане.
5. Подкрепа на заетостта в дейности, свързани със земеделие и опазване на околната среда.

Конкретни мерки за изпълнение на целите :

- Назначаване на трудови медиатори и изграждане на капацитет за работа с уязвими групи.
- Информирание и провеждане на инициативи, насърчаващи активирането на безработни

и икономически неактивни лица.

- Дейности и кампании по професионално ориентиране, особено с акцент върху младежи от ромски произход.
- Организиране на трудови борси в различни сектори на икономиката.
- Организиране на обучения за придобиване на професионална квалификация и/ или на ключова компетентност, включване на безработни лица и младежи в различни обучителни курсове за преквалификация.
- Насърчаване на заетостта чрез предприемачество – мотивиране за започване на самостоятелна стопанска дейност.
- Насърчаване на заетостта на безработни самоопределили се като роми, чрез включване в програми и мерки по реда на Закон за насърчаване на заетостта, в рамките на Националния план за действие по заетостта и ПРЧР 2021-2027.
- Осигуряване на заетост на първичния пазар на труда.
- Обучение и насърчаване на заетостта в дейности по опазване на околната среда .

4. ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Оперативна цел: Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура и инфраструктура за публични услуги

Общините са водещи отговорни институции за изпълнение на целите в Стратегията в приоритет „Жилищни условия”.

Специфични цели:

Благоустрояване на кварталите с преобладаващо ромско население;

Конкретни мерки за постигане на целите:

- Реализиране на мерки за благоустрояване (изграждане на детски площадки, спортни площадки, фитнеси на открито и др.) в кварталите с компактно ромско население;
- Премахване на незаконни постройки и мотивиране на ромите към спазване на законите в тази сфера;

6. ВЪРХОВЕНСТВО НА ЗАКОНА

Оперативна цел: Гарантиране правата на гражданите, с акцент върху жените и децата, защита на обществения ред, недопускане и противодействие на проявите на нетолерантност и на „език на омразата”.

РУ на МВР – Гурково в сътрудничество със Съд и Прокуратура са отговорните институции за изпълнението на мерките в приоритет „Върховенство на закона и недискриминация”.

Специфични цели:

1. Повишаване на институционалната култура и експертния капацитет на публичните институции по отношение на политиките за равнопоставеност, достойнство и основни човешки права на ЕС.
2. Гарантиране и ефективна защита на правата и достойнството на българските граждани в уязвимо социално положение, принадлежащи към различни етнически групи.
3. Ефективно прилагане на политиките за интеграция на ромите за постигане на равенство, достойно съществуване и пълноценно участие в обществения живот.
4. Преодоляване на културните бариери в общуването и всякакви форми на дискриминационни нагласи.
5. Повишаване на гражданското участие и информираност за гражданските права и задължения на лицата от ромски етнос.
6. Превенция на нежелани социални феномени като ранни бракове, домашно насилие, битова престъпност и противообществени прояви.
7. Превенция на специфичните форми на трафик на хора в зоните с концентрация на бедност.

Конкретни мерки за изпълнение на целите :

- Проведени кампании за повишаване на осведомеността относно домашното насилие и насилието, основано на полов признак
- Обучения за полицейски служители и служители в администрациите по различни теми като: равнопоставеност, език на омразата, достойнство и основни човешки права на ЕС и др.
- Провеждане на различни информационни кампании като: повишаване на правната култура на ромите във връзка с придобиването, ползването и съхраняването на български лични документи; повишаване на информираността и гражданската култура на ромите във връзка с правата и задълженията по отношение на образованието, здравеопазването, жилищните условия и заетостта; повишаване на информираността на ромите за адекватна реакция срещу езика на омразата и фалшивите новини, засилващи антиромските нагласи и дискриминация; повишаване на информираността на ромите с акцент върху ромските жени и младежи, във връзка с възможностите за достъп до правна помощ;
- Организиране на съвместни местни форуми с деца и техните родители за преодоляване на антиромските стереотипи и дискриминация
- Дейности по предотвратяването и противодействието на противообществените прояви на малолетните и непълнолетните;
- Разяснителни и информационни кампании за повишаване на чувствителността към прояви на дискриминация.
- Кампании за повишаване информираността на ромите за правата и отговорностите им;
- Превантивни дейности срещу разпространението на наркотични вещества сред уязвими групи и групи, живеещи в бедност.

8. КУЛТУРА

Оперативна цел: Разширяване възможностите за достъп на ромската общност до обществения културен живот, съхранение, развитие и популяризиране на

ромската традиционна култура и творчество, преодоляване на негативните обществени нагласи и предразсъдъци към ромите с помощта на печатните и електронни медии.

Отговорни за изпълнението на конкретните дейности в приоритет „Култура” са всички културни институти на територията на община Гурково (музейна сбирка, библиотеки и др.), читалищата и електронни медии.

Специфични цели:

1. Съхраняване и популяризиране на традиционната култура на ромската общност.
2. Насърчаване на творческото развитие на представители на общността.
3. Стимулиране на ромската общност за активно участие в обществения културен живот и насърчаване на межкултурния диалог.
4. Насърчаване на положителните модели на поведение на роми в обществото с помощта на медиите.
5. Борба с ксенофобията, расизма, антиромските нагласи и езика на омразата в медийното пространство.

Конкретни дейности за постигане на целите:

- Популяризиране на ромската култура чрез инициативи и дейности, включени в културните календари на общините.
- Разработване и реализиране на проекти, свързани с културната интеграция на ромите.
- Институционално укрепване на читалищата като модерни центрове за развитие на местната общност, включително и ромската.
- Насърчаване на талантиливи деца от ромски произход да се развиват чрез продължаващо обучение в училища по изкуствата, кръжоци и клубове.
- Насърчаване участието на роми от Област Гурково в международни и национални фестивали, посветени на ромската традиционна култура и творчество.
- Популяризиране в медиите на права и задължения на ромите, ромската култура и други теми, касаещи ромите.
- Насърчаване интереса на ромите към информацията в местните медии и групите в социалните мрежи.

VI. ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА И СТРУКТУРИ. МОНИТОРИНГ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНОВИТЕ ДОКУМЕНТИ

Институционалната рамка за прилагане на политиката по интеграция на ромите и български граждани от други уязвими групи включва институции от трите нива за планиране – централно, областно и общинско. Национална контактна точка по изпълнение на политиката за интеграция е Секретариатът на Националния съвет по етнически и интеграционни въпроси (СНССЕИВ), който координира цялостния процес по планиране на национално ниво и мониторира изпълнението на областните стратегии и общинските планове.

На областно ниво се разработва Областната стратегия, която се утвърждава от Областния управител след съгласуване с Областния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси. Областната стратегия е функция на анализа на потребностите на конкретните общини и същевременно, там където е необходимо отчита, координира и обединява усилията на повече от една община за решаване на общи проблеми.

Областният съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси координира изпълнението на Стратегията и отговаря за дейностите по мониторинг и оценка на областното планиране. Целта на мониторинга е чрез систематично събиране и анализиране на информация, да следи за постигането на измерими резултати от дейността по изпълнението на мерките по плановия документ, както и активно да включи заинтересованите страни в осъществяването на оценката и наблюдението. За изготвянето на годишен отчет за изпълнение на Стратегията се събира информация по отделните приоритети от институциите, отговорни за тяхното прилагане. Ежегодно се изготвя мониторингов доклад за напредъка по изпълнението на Областната стратегия.

На местно ниво общините разработват и изпълняват Общински планове за действие. Съобразно местните нужди, всяка община създава своя собствен механизъм за координация на интерграционните дейности на общинско ниво.

Областната стратегия и Общинските планове за действие са отворени системи, те следват динамиката на промяната в развитието на различните показатели, които определят възникването на нови потребности.

VII. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

От основно значение за провеждане на ефективна политика за интеграция на ромите е работата в общността във всички направления и приоритети, в които съществуват изградени стереотипи, свързани с идентичността на отделните етноси. Интеграцията на ромите е двустранен процес, изискващ както желание от страна на ромите за интеграция, така и желание от страна на обществото да преодолее идеята, че съществуват различия на база етнически признак. Преодоляването на тези стереотипи и на етнически обусловеното неравенство във възможностите за образование, трудова реализация, местоживееене, здравеопазване и др. са част от задачите на политиките за социално включване и интеграция на ромите.